

«КРУГАЙЙ СТІЛ»
«ВПЛИВ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ
ЛЮДИНИ НА ВІТЧИЗНЯНУ СУДОВУ ПРАКТИКУ»

12 грудня 2013 р. в межах святкування Всеукраїнського тижня права Науково-дослідним інститутом вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса Національної академії правових наук України було проведено «круглий стіл», присвячений актуальному питанню впливу практики Європейського суду з прав людини (далі – Суд) на вітчизняну судову практику.

В обговоренні проблемних питань, пов'язаних з темою «круглого столу», взяли участь понад 20 провідних фахівців Інституту та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Засідання відкрила заступник директора з наукової роботи Інституту, доктор юридичних наук **В. С. Батиргареева**. Привітавши учасників «круглого столу», вона наголосила на важливості закріплення традиції регулярного проведення наукових зустрічей, присвячених актуальним питанням правознавства.

Із доповіддю на тему «Вплив практики Європейського суду з прав людини на практику національних судів» виступила головний науковий співробітник, доктор юридичних наук, доцент **Л. М. Москвич**. Коротко окресливши історію та мету створення Суду, доповідач вказала на основні процедурні вимоги до подання скарги до вищезазначеної інституції та подальші етапи процесуального руху справ. При цьому Л. М. Москвич відмітила, що останнім часом засади діяльності Суду зазнали певних коригувань з огляду на положення Протоколу № 14 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а найближчим часом – й з огляду на положення Протоколу № 15, яким передбачається скорочення строку подання заяв з 6 до 4 місяців, а також принцип субсидіарної відповідальності держав за виконання відповідних рішень Суду. Це, на думку Л. М. Москвич, зумовило появу на науковому просторі України різних поглядів щодо подальшого впливу Суду на вітчизняну практику правозастосування. Однак, наголосила доповідач, найбільш нагальним питанням для розмірковувань сьогодні є місце рішень цієї установи в ієрархії джерел права. Ключову роль у розу-

мінні цієї проблеми відіграє тлумачення інституту правового прецеденту, зокрема, такого структурного елемента, як «*ratio decidendi*». На жаль, через брак досконалого розуміння суттєвої частини рішень Суду місцеві та апеляційні суди зрідка застосовують таку практику, що, на думку Л. М. Москвич, вказує на необхідність роз'яснення суддям важливості посилання на актуальні рішення вищезгаданого Суду. Можливим розв'язанням проблеми доповідач також вважає офіційне тлумачення Конституційним Судом України відповідних норм Конституції України щодо ролі зарубіжного застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

В обговоренні наукової доповіді взяла участь провідний науковий співробітник Інституту, кандидат юридичних наук **І. С. Яковець**. Навівши приклад нещодавно прийнятого рішення Конституційного Суду РФ, яким було затверджено пріоритет вітчизняних тлумачень закону у разі виникнення суперечностей між актами Суду та російських судів вищої ланки, вона зазначила, що деякі вітчизняні суди не вважають за доцільне залучення європейської практики, яка не стосується України.

У науковій дискусії також виступив старший науковий співробітник, кандидат юридичних наук **М. Г. Колодяжний**, який звернув увагу присутніх на відсутність на сьогоднішній день випадків застосування до України санкцій через несистематичне застосування рішень Суду. Підтримала висловлене й доктор юридичних наук, професор **О. Г. Шило**, додавши, що, незважаючи на відсутність прямих санкцій, Судом було видано достатню кількість так званих «пілотажних рішень» стосовно України, що не може надалі залишатися без уваги.

Предметом обговорення на засіданні «круглого столу» було й чимало інших проблем, серед яких поставлене **В. С. Батургаревою** питання механізму формування Суду, а також питання наявності його рішень, пов'язаних із неправильною кваліфікацією злочинів в Україні або інших державах, на яке звернув увагу директор Інституту, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України **В. І. Борисов**. Відповідаючи на останнє запитання, **Л. М. Москвич** відзначила, що відповідно до положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод на сьогодні Суд обмежений

підсудністю справи, тому розглядає винятково процесуальні питання порушення права особи на справедливий та відкритий судовий розгляд. Продовжила цю думку й **І. С. Яковець**, згадавши при цьому прецеденти розширеного тлумачення меж розгляду справ Судом, зокрема, на підставі порушення принципу невинуватості як складової права на справедливий суд.

Підводячи підсумки дискусії, академік НАПрН України **В. І. Борисов** зазначив, що, виходячи із загального стану реформування вітчизняного законодавства, пріоритет рішень Суду над актами Конституційного Суду України є цілковито логічним та очевидним.

*Огляд «круглого столу» підготовлено вченим секретарем НДІ ВПЗ імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України **Н. В. Нетесою** та співробітником НДІ ВПЗ імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України **О. О. Шуміло**.*